

MIECZYŚLAW KURIAŃSKI*

ISLAM – RELIGIA WOJNY CZY POKOJU?

Począwszy od Arabskiej Wiosny Ludów i niekontrolowanego napływu imigrantów z Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki w świadomości Europejczyków zaczął utrwalać się obraz innego świata, nieco egzotycznego, równocześnie tu i ówdzie zbrodniczego. Nagle jego obecność stała się rzeczywistością rujnąjącą europejski codzienny spokój, porządek i tożsamość, zwłaszcza wtedy, gdy islamscy samobójcy, wysadzając siebie, uśmiercają i ranią nieraz setki niewinnych ludzi. W odpowiedzi na krwawe zamachy terrorystyczne dżihadystów¹ na ulicach zachodnich miast pojawiają się zbrojne patrole oraz psy tropiące. W miejscach zbrodni płoną znicze, liczne kwiaty zaścielają chodniki. Pośród płaczu dają się słyszeć rozpaczliwe pytania: Dlaczego zginął mój syn? Dlaczego zginęła moja córka?... Na te lamentacje nikt nie udziela odpowiedzi. Bezsensowne zabijanie zdobyło sobie prawo obywatelstwa w Wielkiej Brytanii, Francji, Belgii, Niemczech oraz innych krajach². Idee tolerancjonizmu³ i wielokulturowości⁴ nie stały się skutecznym lekarstwem

* Mieczysław Kuriański – doktor habilitowany (historia Kościoła), absolwent Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu; e-mail: mieczyslaw.kurianski@gmail.com.

¹ Niektórzy wolą używać słowa islamista zamiast dżihadysta, chociaż między tymi pojęciami nie ma ostrej granicy znaczeniowej; obydwa są zakotwiczone w islamie [przypis autora].

² *Mapa zamachów terrorystycznych w Europie (2016)*. <<http://natemat.pl/186133,aktualizowana-mapa-zamachy-terrorystyczne-europa-2016>> [dostęp: 1 października 2016].

³ K. KAWĘCKI. *Ideologia tolerancjonizmu*. <<http://www.pl/a/ideologia-tolerancjonizmu,32081.html>> [dostęp: 1 października 2016].

⁴ *Wielokulturowość vel multikulturyzm*. <https://www.google.pl/?gws_rd=ssl#q=multikulturyzm> [dostęp: 1 października 2016]. „Idea, zgodnie z którą zróżnicowane kulturowo grupy mogą manifestować swoją odmienność, a jednocześnie w pełni uczestniczyć w życiu społeczeństwa”.

przeciw acedii duchowej Europy, jak zakładali mentorzy i politycy zachodni. Jednakże nadal rozlega się rozpaczliwe pytanie: *Quo vadis Europa?*

Tymczasem po sąsiedzku rozbrzmiewają modły muzułmanów w małych oratoriach bądź w mega meczetach. Kobiety z zasłoniętymi twarzami spacerują po trotuarach metropolii i małych miast w towarzystwie gromadki własnych dzieci. Nie-muzułmanie oddają się konsumpcji i wszelkiej rozrywce. W tym czasie zakłady przemysłowe potrzebują nowych rąk do pracy, lecz skąd je wziąć, skoro panuje zima demograficzna? Kiedy media oskarżają wyznawców Allacha o wzniecanie terroru w krajach osiedlenia, imami⁵ broniąc swoich wiernych, twierdzą, że islam jest religią pokoju, jedynie ludzie podszywający się pod tę religię zabijają swoich i nie swoich. Autochtoni tracą orientację myślową. Nie mogą pogodzić ze sobą dwóch sprzeczności: zabijania i miłości bliźniego. Więc pytają: Co na ten temat mówi Koran⁶, Księga Święta islamu, jego główne źródło wiary? Skąd czerpie inspirację dżihad, zwłaszcza w formie kitalu⁷? Te i owe wątpliwości same nasuwają się na myśl, zwłaszcza w chwili wybuchu bomby w tłumie metra czy marketu i nawoływań muezina do modłów w meczecie. Bardziej dociekliwi mogą pójść dalej w swojej refleksji. Co się dzieje, że jak grzyby po deszczu powstają nowe meczety przy równoczesnym procesie likwidacji kościołów chrześcijańskich⁸? Nic więc dziwnego, iż to wszystko jest trudne do objęcia rozumem w czasie zniechęcenia i zmęczenia dobrobytem Europy.

Niniejszy artykuł ma za zadanie odpowiedzieć na niektóre kwestie związane z cywilizacją arabską, islamem, religią wszechobecną na Zachodzie. Treść przedłożenia została ujęta w następujące ramy: Wstęp, Cywilizacja arabska a islam, Szariat – prawo muzułmanów, Koran o dżihadzie, Podsumowanie – wnioski. Do zredagowania przedłożenia wykorzystano Koran, opracowania oraz materiały z Internetu.

Niestety projekt ten nie udał się, do czego przyznała się sama kanclerz Niemiec Angela Merkel. Owszem, przybysze z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej dobitnie manifestują swoją odmienność kulturową, ale nie mają zamiaru integrować się ze społeczeństwem, które ich przyjęło. Por. A. MERKEL. *Multikulti nie działa*. <<http://www.cafebabel.pl/spoleczenstwo/artukul/angela-merkel-multikulti-nie-dziala.html>> [dostęp: 1 października 2016].

⁵ *Imam*. <<http://www.religia.wiara.pl/doc/472255.Imam+jego+funkcje>> [dostęp: 1 października 2016].

⁶ Koran – święta księga islamu. Według tradycji muzułmańskiej powstawał w latach 610-632, objawiony fragmentami prorokowi islamu Mohametowi przez Archaniola Dżibrila. Zob. <http://www.alislam.pl/islam/koran_ksiega_islam> [dostęp: 2 października 2016].

⁷ Kital (qital) – pojęcie oznaczające wszelką walkę obronną w małym dżihadzie. Por. J. DANECKI. *Podstawowe wiadomości o islamie*. T. 1. Warszawa 1998 s. 132.

⁸ *Gwałtowna islamizacja Europy*. <<http://www.piotrskarga.pl/ps,9046,2,0,1,I,informacje.html>> [dostęp: 2 października 2016].

1. CYWILIZACJA ARABSKA A ISLAM

Cywilizacja arabska⁹ została ukształtowana w dużym stopniu pod wpływem czynników religijnych wyrosłych na terenie Półwyspu Arabskiego. Jeszcze przed zaistnieniem tam islamu w różnych miejscach krainy spieczonej słońcem pojawiły się wśród plemion koczowniczych ośrodki życia zbiorowego. Wspomniane tereny pierwotnie były zamieszkałe przez ludność pochodzenia semickiego. Chów bydła i pasterstwo stanowiły dla niej podstawowe źródło utrzymania. Na obszarach pokrytych bujną zielenią w czasie krótkiej wiosennej wegetacji wypasano liczne stada wielbłądów, które towarzyszyły nieprzerwanie tamtejszemu człowiekowi i dostarczały mu środków do życia. Beduini nazywali je „okrętami pustyni”. Ponadto hodowano owce, kozy i konie¹⁰. Obok zajęć typowo rolniczych krzewił się handel, odgrywający coraz większą rolę. Karawany kupieckie przemierzały szlaki handlowe we wszystkich kierunkach bezkresnej pustyni. Wymiana towarowa przyczyniała się do różnicowania społecznego i zwiększenia zamożności wielu obywateli. W powstających miastach zaczęła koncentrować się władza polityczno-religijna. Mekka i Medyna wysunęły się na czoło miejskich ośrodków. Szerzył się przepływ myśli. Ze względną łatwością splątał się zoroastryzm, pochodzenia irańskiego, i autochtoniczny kult duchów z judaizmem i chrześcijaństwem¹¹. Mimo pewnego ożywienia gospodarczego i religijnego, świat arabski zatrzymał się na formacji patriarchalno-rodowej. Na tym szczeblu cywilizacyjnym postęp był bardzo powolny. Egzystencja Beduinów na Pustyni Arabskiej toczyła się monotennie, przerywana jedynie plemiennymi waśniami i walkami. W aurze błogiego spokoju odczuwano wszakże, że przyszedł czas czegoś nadzwyczajnego, czas nastrojów mesjanistycznych. Dopiero Mahomet zmienił tę wyciszoną rzeczywistość, nadając jej przyspieszenie, dynamikę i ekspansję¹².

Od hidżry (622 r.)¹³, która zapoczątkowała erę muzułmańską, zaczęła się nowa epoka w dziejach Bliskiego Wschodu i przylegających do niego obszarów Europy, Azji i Afryki. Muhammad, syn Abdalacha, mąż przedsiębiorczej wdowy Hadżydży (Chadidży), poczuł w sobie powołanie do apostołstwa. Zapragnął pouczać swój lud i sprowadzić go na drogę zbawienia. Jako skromny pasterz i kupiec, konwojent karawan podążających z towarem w kierunku Pustyni Syryjskiej, zarazem analfabeta, przeistoczył się w wodza i prawodawcę. W niemałym stopniu pomogła mu

⁹ Autor artykułu, szkicując cywilizację arabską, posłużył się paradygmatem konieczniańskim, bo ten, według niego, najbardziej oddaje istotę sprawy.

¹⁰ J. REYCHMAN. *Mahomet i świat muzułmański*. Warszawa 1966 s. 11-12.

¹¹ *Tamże* s. 22-30.

¹² *Tamże* s. 44.

¹³ Hidżra – z arab. wywędrowanie, zerwanie stosunków, ucieczka, inaczej hegira. To jest „wielka emigracja” proroka Mahometa z Mekki do Jatribu, późniejszej Medyny. Zob. <https://www.google.pl?gws_rd=ssl#q=hidzra> [dostęp: 3 października 2016].

w misji ambitna żona. Świadom własnego posłannictwa, zerwał z tradycją żydowską. Odtąd jego wyznawcy podczas modlitwy mieli być zwrócenii twarzą nie ku Jerozolimie, lecz ku Mekce (qibla), gdzie znajdowała się świątynia Kaaba, związana z życiem i działalnością Abrahama. Stworzył odrębną religię – islam. Siebie nazwał prorokiem (naib) i wysłannikiem bożym (rasul), powołanym przez Allacha do objawienia treści księgi Koranu¹⁴. Wedle odgórnych pouczeń znajdowała się ona w niebie. W 630 r. prorok wkroczył zbrojnie do rodzinnego miasta Mekki, wprowadzając nową naukę. Jej główny dogmat brzmi: Nie ma żadnego boga poza jedynym Bogiem Allachem, a Muhammad jest jego sługą i wysłannikiem. Odpowiedzią na apel pomazańca jest wiara oparta na pięciu filarach: credo muzułmańskim (szahad), modlitwie (salat), jałmużnie (zakat), poście (saum) i pielgrzymce (hadżdż)¹⁵.

Jeszcze za życia założyciela nowej religii islam zapuścił korzenie najpierw na Półwyspie Arabskim, a z czasem objął swoimi wpływami również kraje ościenne. Dziś świat muzułmański liczy przeszło 250 mln wyznawców. Jego religia zadomowiła się na całym globie. Posiada swoją historię i cywilizację, która uformowała się w tyglu różnych koncepcji religijnych, jak chociażby wierzeń irańskich, żydowskich czy chrześcijańskich¹⁶.

Według F. Konecznego, polskiego historiozofa z przełomu XIX i XX w., w cywilizacji arabskiej można dostrzec zarówno elementy kreatyzmu¹⁷, jak i emanatyzyzmu¹⁸. Do naszych czasów nie wygasły te przeplatające się zjawiska. Dla przykładu pewną odmianę metempsychozy stanowi imam lub bab. Jest on bowiem w stanie – jak mniemają wyznawcy islamu – zniknąć i pojawić się na nowo. Tak też uczynił 12. imam Mahdi, odchodząc jakby w nicość w 874 r., by znów pojawić się w 1844 r. jako piąty bab w osobie desygnowanej przez Allacha, w Mirzie Muhammadzie, czyli wybrańcu obdarzonym szczególną mocą Boga, będąc częściowo jego emanacją¹⁹. W emanatyzmie, naznaczonym gromadnym stosunkiem człowieka do Boga, wyznawca nie może sam osobiście stanąć przed *sacrum*. Albo stanowi on częśćkę ludu, albo – jeżeli się modli osobiście – to za pośrednictwem jakiegoś wcielenia; przy tym jako orant potrzebuje często nadzwyczajnych form kontaktu modlitewnego, nawet ekscentrycznych zachowań²⁰.

¹⁴ Początki islamu. <<http://www.fronda.pl/a/poczatki-islam,46010.html>> [dostęp: 3 października 2016].

¹⁵ Pięć filarów islamu. <http://www.alislam.pl/islam/filary_islamu> [dostęp: 3 października 2016].

¹⁶ REYCHMAN. *Mahomet i świat muzułmański* s. 156, 161-162, 223-225.

¹⁷ Kreatyzyzm (kreatyzm) – koncepcja, która rozróżnia byt stworzony od przyczyny sprawczej (np. Boga); według niej: *Deus mundum ex nihilo creavit* [przypis autora].

¹⁸ Emanacyzyzm (emanatyzyzm) – koncepcja, wedle której byty są emanacją demiurga, przyczyną; świat wylał się z wnętrza Boga i jest jego częścią [przypis autora].

¹⁹ ABDUL-BAHA. *Odpowiedzi*. Warszawa 1998 s. 25-26.

²⁰ F. KONECZNY. *Prawa dziejowe*. Komorów 1997 s. 49-50: „Uznając rozum ludzki za słaby i za niegodny, by zbliżyć się [...]”.

W zakresie prawodawstwa wyznawcy Allacha zatrzymali się na monizmie prawnym.

Niemalą państw – stwierdza historiozof – opiera się na prawie prywatnym panującego, jako właściciela państwa i wszystkich jego mieszkańców i wszelkiego ich mienia, zupełnie według norm twórców rodu lub despotycznych starostów rodowych²¹.

Ta sytuacja powiela się pośród wielożennych Arabów w Azji i Afryce. Szejk, najstarszy wiekiem z najstarszego rodu, rozporządza władzą absolutną nad wszystkimi i reprezentuje jedyne źródło prawa.

Rzeczą niezwykle charakterystyczną dla krajów muzułmańskich jest brak dualizmu prawa. Nie było prawa państwowego i prawa religijnego, ale jest jedyne prawo, normujące stosunki między ludźmi, regulujące wszelkie kwestie sporne. Nie ma różnicy pomiędzy normą religijną a normą moralną²².

Jednakże trzeba zwrócić uwagę, że cała cywilizacja arabska obok prawa sakralnego respektuje prawo niesakralne. W pierwszym przypadku czerpie swoją moc z władzy szejka, imama czy kalifa; w drugim z nauki, uprawianej przez różne szkoły prawnicze (prawo szariat) ²³. Zatem prawo może być realizowane poza Koranem, byle nie było z nim sprzeczne²⁴.

Muzułmańska struktura organizacji państwowej została oparta na fundamentach religijnych. W konsekwencji nie ma różnicy między gminą religijną a gminą administracyjno-prawną. Państwo stało się jakby instytucją wojującego islamu, *dar-al-islam*. Tak pojęta koncepcja państwa zapewnia niezwykłą potęgę i dynamizm ekspansjonizmu. Religia zjednoczyła wszystkich wiernych w społeczność pod berłem Allacha, bez względu na pochodzenie. Muzułmanie są przekonani, że Allah jest po ich stronie i że muszą zanieść po najdalsze krańce ziemi prawdę, którą posiadają. Ludy żyjące dotychczas w niewiedzy, w kondycji giaurów, winni być doprowadzeni do przyjęcia nauki proroka, chociażby prawo wymagało użycia miecza²⁵. Był więc czas, że islam nakładał na każdego muzułmanina obowiązek udziału w świętej wojnie za wiarę (dżihad). Uczestnik takiej akcji dostępował

²¹ TENŻE. *O wielości cywilizacji*. Kraków 1935 s. 289.

²² REYCHMAN. *Mahomet i jego świat muzułmański* s. 140, 155; KONECZNY. *O wielości cywilizacji* s. 100.

²³ Szariat – droga prowadząca do wodopoju – prawo normujące życie wyznawców islamu, zarówno w jego odmianie sannickiej, jak i szyickiej. Zob. <<https://pl.wikipedia.org/wiki/Szariat>> [dostęp: 4 października 2016].

²⁴ KONECZNY. *O wielości cywilizacji* s. 296.

²⁵ REYCHMAN. *Mahomet i jego świat muzułmański* s. 156.

szczególnych łask u Allacha²⁶. Islam w wersji arabskiej i irańskiej nie nosił tyle cech barbarzyństwa, co u Turków, ledwo zislamizowanych²⁷.

W łonie islamu kontrowersje budziły dogmaty o wszechwładzy i wszechwiedzy Boga. Z komentarzy muzułmańskich Koranu wynika, że Allah z góry wyznacza każdemu z wiernych jego przeznaczenie²⁸. Pogląd ten zakorzenił się wśród przedstawicieli sufizmu²⁹. Negowali oni wartość uczynków ludzkich na ziemi. Natomiast reprezentanci mutazylizmu³⁰, racjonalistycznego nurtu w islamie, opowiedzieli się przeciwko predestynacji. Pierwszy kierunek stał na stanowisku, iż koncepcja przeznaczenia pociąga za sobą wytrwałość, zaciętość, graniczącą nawet z fanatyzmem, gotowość poniesienia śmierci w obronie wiary; drugi z kolei widział w predestynacji konserwatyzm islamu, jego zacofanie, przyczynę zaniku kultury czynu.

Położenie kobiety w świecie muzułmańskim, jako ważny wyróżnik cywilizacyjny, pozostawia do dziś wiele do życzenia pod względem politycznym i prawnym. Kobieta w tamtym obszarze kulturowym nie może piastować żadnych urzędów publicznych, dziedziczy po zmarłym mężu tylko połowę spadku, a jej świadectwo w sądzie ma wartość połowy zeznań mężczyzny³¹. Przepisy szariatu znacznie ułatwiają rozwód z inicjatywy męża. W małżeństwie żona jest podporządkowana całkowicie małżonkowi³². Podlega ona też licznym ograniczeniom obyczajowym, jak np. zakrywanie welonem twarzy w określonych okolicznościach, zakaz wychodzenia i przebywania w miejscach publicznych, w tym w meczetach. Obok monogamii istnieje instytucja poligamii i małżeństwa na próbę (mut-a), będąca

²⁶ *Tamże* s. 152-154, 163.

²⁷ *Tamże* s. 169.

²⁸ *Tamże* s. 122-123.

²⁹ Sufizm – rozumiany jako ścieżka mistyczno-ascetyczna prowadząca do Boga; sufizm nie posiada specjalnej doktryny. Nurt ten wystąpił zarówno w sunnizmie, jak i szyizmie. Pojawił się w VII w. w Basrze, czerpie swe inspiracje z monastycyzmu chrześcijańskiego i buddyjskiego. Według niego droga do Boga prowadzi poprzez mądrość, miłość i bojaźń. Reprezentuje islam liberalny i ekumeniczny, przeciwstawny fundamentalizmowi muzułmańskiemu. Zob. <<https://pl.wikipedia.org/wiki/Sufizm>> [dostęp: 5 października 2016].

³⁰ Mutazylizm – racjonalistyczny kierunek w arabskiej filozofii średniowiecznej, któremu dał początek Wasil ibn Ata (699-748). Postulował on alegoryczne rozumienie Koranu w przypadkach kolizji jego treści z rozumem. Na filozofię mutazylizmu wpłynęła myśl hellenistyczna. Szkoła mutazylistyczna rozwinęła się w VIII i IX w.

³¹ *Kobieta i małżeństwo w islamie* (z o. Samirem Khalilem Samirem SJ – światowej sławy islamologiem – rozmawiał Włodzimierz Rędzioch). „Niedziela” 2016 nr 11.

³² Podporządkowanie kobiety mężczyźnie wynika z zapisów koranicznych, czytamy m.in.: „Mężczyźni stoją nad kobietami ze względu na to, że Bóg dał wyższość jednym nad drugimi, i że oni rozdają ze swego majątku. Przeto cnotliwe kobiety są pokorne i zachowują w skrytości to, co zachował Bóg. I napominajcie te, których nieposłuszeństwa się boicie, pozostawiając je w łóżkach, i bijcie je! A jeśli są wam posłuszne, to starajcie się nie stosować do nich przymusu”. Sura IV, werset 34.

w zgodzie z Koranem³³. Małżeństwa czasowe stanowią prostą drogę do prostytucji³⁴. Rozwiązania koraniczne w sprawach matrymonialnych preferują wyraźnie mężczyzn, umniejszając równocześnie osobę kobiety³⁵. W wielu muzułmańskich krajach Afryki dziewczynki (rocznie 3 mln) są do dziś poddawane zabiegowi obrzezania, co w życiu dorosłym pozbawia je przyjemności seksualnej w pożyciu małżeńskim³⁶. Praktyka ekscyzji genitaliów kobiecych i infibulacji zewnętrznych warg sromowych jest starsza od islamu i należy do prastarego zwyczaju; nie ma więc uzasadnienia koranicznego³⁷.

W prawie karnym islamu uderza *rigor poenae*. Surowość w karaniu dotyczy kradzieży, rozboju, cudzołóstwa, jak również odwetu za doznane rany oraz zabójstwo (dawna instytucja zemsty). Oczywiście w tych przypadkach odmiennie traktuje się muzułmanina i nie-muzułmanina, gdyż obowiązuje tu podwójna etyka³⁸. Każdy wierny jest obarczony codziennymi modlitwami i czynnościami puryfikacyjnymi³⁹. W takich warunkach muzułmaninowi pozostaje niewiele czasu na pracę⁴⁰. W prawodawstwie muzułmańskim, jak dotąd, nie wypracowano pojęcia własności. Brak jest rozróżnienia prawa własności i prawa korzystania, użytkowania⁴¹. To stwarza podatny grunt dla nacjonalizacji wszelkiego mienia. W islamskiej części świata formalnie zniesiono niewolnictwo wcześniej akceptowane przez Mahometa, jednak ten proceder trwał przecież jeszcze w drugiej połowie XIX w., zwłaszcza wśród afrykańskich Murzynów⁴².

W nurcie nauki islamistów minął okres przewagi uczonych arabskich na miarę Awicenny czy Awerroesa, kiedy język arabski wydawał piękne dzieła literackie i swoim duchem zawładnął sporym obszarem geograficznym. Oryginalność myśli, języka, geometryczno-roślinnego zdobnictwa i niepowtarzalnej architektury weszły na trwałe do skarbcza dorobku kulturowego ludzkości. Szczególnie kultura

³³ Małżeństwo w islamie przybiera różną formę: są małżeństwa tradycyjnie zawarte, ale oprócz nich funkcjonują małżeństwa rozkoszy, podrózne urfi (najczęściej wśród studentów), trwające w określonym czasie. E. KHIDAYER. *Arabski świat*. Przeł. A. Mickiewicz-Janiszewska. Warszawa 2012 s. 147 nn.

³⁴ *Prostytucja a małżeństwa tymczasowe*. <<http://www.youtube.com/watch?v=akUKC-QpZrg>> [dostęp: 5 października 2016].

³⁵ *Tamże* s. 143-148. Trzeba powiedzieć, że poligamia w społecznościach muzułmańskich nie dominuje na ogół ze względów ekonomicznych. Zgodnie z nauką Mahometa legalnie można mieć cztery żony i nieograniczoną ilość nałożnic.

³⁶ W. DIRIE, C. MILBORN. *Przełamać tabu*. Warszawa 2005.

³⁷ *Zwyczaj obrzezania dziewcząt w islamie*. <<http://www.focus.pl/czlowiek/wycieta-radosc-cala-prawda-o-obrzezaniu-kobiet-8127>> [dostęp: 6 października 2016]; KHIDAYER. *Arabski świat* s. 155-160.

³⁸ REYCHMAN. *Mahomet i jego świat muzułmański* s. 152.

³⁹ KHIDAYER. *Arabski świat* s. 54-57.

⁴⁰ REYCHMAN. *Mahomet i jego świat muzułmański* s. 133-136.

⁴¹ *Tamże* s. 150.

⁴² *Tamże* s. 148-149.

kordobańska zostawiła po sobie trwałe ślady cywilizacyjne⁴³. Obfitość pojęć czasu, a tym samym historyzm, nie znalazły wszakże odbicia w języku arabskim⁴⁴. Nauka zaś, jako dochodzenie do prawdy, budziła i budzi w kręgach muzułmańskich niezrozumienie, nierzadko ironię⁴⁵. Natomiast ta dziedzina aktywności ludzkiej znalazła pełne zrozumienie w wymiarze utylitarnym⁴⁶. Błysk techniki Europy Zachodniej i jej dobrobyt ściągnęły bowiem na Stary Kontynent rzesze emigrantów ze świata muzułmańskiego. W miastach europejskich obok siebie zaczęły funkcjonować chrześcijaństwo i islam, dający o sobie znać dość często aktami krwawego terroru.

Islam, jako bardzo istotny element składowy życia muzułmańskiego, jest obecny w wielu cywilizacjach i wszędzie dostosował się do cech charakteru społeczności lokalnych. Nie wszystko, co arabskie należy do całego islamu i nie wszystko, co muzułmańskie należy do cywilizacji arabskiej. Należy zatem wyróżnić tych, którzy otrzymali Koran od Arabów, od tych, którzy go otrzymali od Turków lub Persów. To są zupełnie odrębne światy w sensie cywilizacyjnym. Uczni arabscy uważają Turków za gorszych od gaurów (pogan), za barbarzyńców islamu. Islam, istniejąc w różnych cywilizacjach: bramińskiej, gdzie zachował system kastowy (Indie, Pakistan, Bangladesz), chińskiej (Dżungaria), gdzie wielożeństwo zastąpiła żona wraz z konkubinami, czy jeszcze innych, potrafił adaptować się do miejscowych warunków. Tak więc islam nie definiuje całkowicie cywilizacji, choć należy do istotnych determinantów życia zbiorowego⁴⁷.

2. SZARIAT – PRAWO MUZUŁMANÓW

a. Pojęcie szariat

Szariat – wyraz proweniencji arabskiej, oznaczający dosłownie drogę prowadzącą do wodopoju. Jego znaczenie rzeczowe to prawo normujące wszelkie przejawy życia wyznawców islamu, zarówno w wersji sunnickiej, jak i szyickiej. Religia muzułmanów nie przewiduje odrębnych przepisów dla sfery świeckiej i religijnej. Istnieje więc monizm prawny. W związku z tym islam reguluje zwyczaje religijne, organizację wszelkich instytucji oraz codzienne życie muzułmanów. Skoro brakuje oddzielenia czynnika religijnego od świeckiego, autonomii wymienionych podmiotów władzy, nie ma też wolności religijnej⁴⁸. Szariat wychodzi z założenia, iż

⁴³ Tamże s. 215-216.

⁴⁴ KONECZNY. *Prawa dziejowe* s. 44.

⁴⁵ Tamże s. 106.

⁴⁶ REYCHMAN. *Mahomet i jego świat muzułmański* s. 166.

⁴⁷ *Cywilizacja arabska a islam*. <http://www.m-ostrowski.com/html/Cywilizacja_arabska.htm/> [dostęp: 7 października 2016].

⁴⁸ M. MARCINKO. *Ochrona praw człowieka w wymiarze regionalnym*. Kraków 2012 s. 122-131.

wszystko, co jest potrzebne dla duchowego i fizycznego rozwoju jednostki, można znaleźć w jego przepisach. Czyny zostały podzielone na pięć kategorii: konieczne, chwalebne, dozwolone, naganne i zakazane. Te pierwsze związane są z pięcioma filarami islamu. Wykładnią szariatu zajmują się ulemowie, którzy dzielą się na pewne grupy zawodowe.

b. Ulemowie – godności prawnicze

Kadi – sędziowie praktycy. Wydają oni wyroki na podstawie prawa muzułmańskiego (szariatu) i prawa zwyczajowego (adat). Sprawują ponadto pieczę nad czynnościami religijnymi (wakuf); zajmują się wykonaniem testamentów, podziałem majątku; rozstrzygają sprawy małżeńskie. Urząd ten powstał w wyniku odebrania władcom (kalifom) władzy sądowniczej. Funkcja ta została ograniczona w pierwszej połowie XX w., gdy większość krajów muzułmańskich wprowadziła cywilne kodeksy prawne⁴⁹.

Usulici – teoretycy prawa; uczeni przyczyniający się do jego rozwoju.

Mufti – praktycy prawa. Muzułmański prawnik, który wydaje oficjalną interpretację w sprawach życia państwowego i prywatnego, związanego z islamem. Swoje decyzje ogłasza w formie fatwy, tzn. opinii. Nie ma ona jednak charakteru sankcji prawnej. Ten szczególny rodzaj orzeczenia jest ustosunkowaniem się do istniejącego aktualnie problemu. Formalnie stanowi także odpowiedź na konkretne pytania stawiane przez sędziego. W przeszłości, zwłaszcza w imperium osmańskim, każda prowincja posiadała swego muftiego⁵⁰.

Habici – kaznodzieje muzułmańscy; propagatorzy islamu wśród wiernych.

Imami – stojący na czele gminy (ummy). Znaczenie słowne: przywódca. Ten tytuł przysługuje władcy kraju, a najczęściej przywódcy religijnemu w szyizmie. Tradycyjnie imam przewodniczy rytualnej modlitwie, czyli salatowi, ponadto udziela ślubów małżonkom, prowadzi księgi metrykalne, sprawuje ceremonie pogrzebowe na cmentarzu (na mizarze). Imamem może być osoba świecka, także przełożony meczetu. Jego odpowiednikiem w sunnizmie jest kalif. W Polsce funkcjonuje siedem gmin wyznawców Allacha, zrzeszonych w Muzułmańskim Związku Religijnym. Są one zlokalizowane w następujących miejscowościach: Bohoniki i Kruszyniany (woj. podlaskie), Warszawa, Gdańsk, Białystok, Poznań, Bydgoszcz⁵¹. Polscy muzułmanie należą do orientacji sunnickiej. Niektórzy z ich tatarskich antenatów zapisali się złotymi literami w historii Rzeczypospolitej, jak chociażby w bitwie pod Parkanami w 1683 r., kiedy król Jan III Sobieski uniknął

⁴⁹ *Urzędy i godności w islamie*. <<http://www.religie.wiara.pl/doc/497084.Muzulmanskie-urzed-y-godnosci-i-tytul-y>> [dostęp: 7 października 2016].

⁵⁰ *Mufti*. <<https://pl.wikipedia.org/wiki/Mufti>> [dostęp: 8 października 2016].

⁵¹ *Imam*. <<https://pl.wikipedia.org/wiki/Imam>> [dostęp: 8 października 2016].

śmierci dzięki szarzy pułkownika Murzy Krzeczowskiego. Władca nadał Tatarom szereg wsi, wśród nich Kruszyniany⁵².

Przy okazji warto wspomnieć o innych tytułach i godnościach, ale związanych z władzą. Taka amplifikacja treści ma przyczynić się do ubogacenia wiedzy o świecie arabskim i rozjaśnienia niektórych pojęć⁵³.

c. Godności i tytuły związane z władzą

Sułtan – arabski wyraz oznaczający panowanie, władzę. Gdy z czasem funkcja kalifa ograniczała się do religijnego zwierzchnictwa nad społecznością muzułmańską, zaczęto używać tytułu sultana. Stał się on powszechny od XI w. i był stosowany głównie przez Turków, najpierw seldżuckich, a następnie osmańskich. Dziś występuje w Omanie.

Emir – od arabskiego wyrazu *amara*, który oznacza: przewodzić, rozkazywać. We wczesnym islamie emirami nazywano dowódców wojskowych, potem wojskowych zarządców prowincji muzułmańskich. Wielu z nich uniezależniło się od kalifa i założyło własne dynastie. Współcześnie tytuł emira noszą wodzowie plemion beduińskich oraz władcy niektórych księstw arabskich. Przykładem są Emiraty Arabskie.

Wezyr – arab. *wazir* – pomocnik, podpora. Był to najwyższy po kalifie urząd w administracji muzułmańskiej, nade wszystko za czasów panowania Abbasydów (od VIII do XIII w.). Tytuł wezyra nadawano później także niższym rangą urzędnikom, przez co tracił on na znaczeniu. W obecnym nazewnictwie arabskim termin ten oznacza ministra.

d. Źródła prawa

W islamie są cztery źródła prawa. Najważniejsza jest Święta Księga muzułmanów – Koran. Do pozostałych źródeł zalicza się sunnę, będącą zbiorem relacji dotyczących życia Mahometa, kijas (rozumowanie przez analogię) oraz idźmę (jednomyślna zgoda uczonych teologów).

Koran – arab. Al-Qur'an. Według tradycji muzułmańskiej Koran powstał w latach 610-632, objawiany fragmentami prorokowi islamu, Mohametowi (+632). W akcie objawienia jako pośrednik brał udział archanioł Dżibril (Gabriel). Samo słowo Koran pochodzi od arabskiego terminu *al-kur'an*, który oznacza recytację, ponieważ treść księgi była przekazywana ustnie. Wśród muzułmanów istnieje przekonanie, iż autorem Koranu jest Allah. Koran składa się ze 114 sur (rozdziałów)

⁵² *Kruszyniany*. <<https://pl.wikipedia.org/wiki/Kruszyniany>> [dostęp: 8 października 2016].

⁵³ *Urzędy i godności w islamie*.

podzielonych na aje (wersy). Rozróżnia się 90 sur mekkańskich i 24 sury medyńskie. Sury zostały ułożone według długości tekstu: od najdłuższej do najkrótszej. Za kanoniczną redakcję Koranu uznano tę z czasów panowania kalifa Usmana (644-656), autorstwa Zajda ibn Sabita, osobistego sekretarza Mahometa. Posłużył się on w formie rytmicznej językiem arabskim dialektu Kurajszytów. Recytacja Koranu wśród muzułmanów uchodzi za praktykę religijną i jedną ze sztuk pięknych. Z upływem wieków rozwinęła się egzegeza koraniczna, będąca odpowiedzią na trudności interpretacyjne tekstów księgi. Za jeden z najbardziej autorytatywnych dzieł (tafsir) uchodzi sunnicki komentarz Al-Tabariego z X w. Koran wpłynął na rozwój kultury wielu narodów azjatyckich i afrykańskich⁵⁴.

Po raz pierwszy Koran został przetłumaczony na język obcy, mianowicie perski, przez Salmana al-Farsiego (*568)⁵⁵. Z kolei na język europejski, łacinę, pierwszego przekładu dokonał Robert z Ketton w 1134 r. Najbardziej znanymi polskimi translatorami Koranu są Jan Murza Tarak Buczacki (wyd. 1858)⁵⁶ oraz Józef Bielawski (wyd. 1986).

Sunna – znaczy po arabsku droga, ścieżka; od strony rzeczowej jest określeniem zbioru przekazanych opowieści o życiu Mahometa. Znajdują się w niej wypowiedzi proroka na zasadnicze problemy doktrynalne i etyczne nowej religii. Słowa rasula dotyczą jego czynów oraz wskazania zachowań, na które zezwolił lub dopuścił. Sunna składa się z hadisów, czyli „relacji” o wydarzeniach z życia proroka, a także o jego postępowaniu w określonych sytuacjach tudzież wygłoszonych przez niego opiniach na temat wiary. Hadis stał się więc ważnym nośnikiem sunny; sira została ograniczona do treści związanych z życiorysem Mahometa. Sunna dla wszystkich odłamów islamu jest podstawą wiedzy religijnej i źródłem prawa muzułmańskiego. Różnice dotyczą jej interpretacji. Szyici dołączają do sunny Mahometa tradycję własnych imamów⁵⁷.

Mahomet jawi się w sunnie jako wysłannik boży, wzór do naśladowania. „Ktokolwiek słuca Posłańca, słuca Boga” (S. 4,80). Na nim skończyło się objawienie. W IX w. liczba zbiorów hadisów sięgała wielu tysięcy. Wiele z nich nosiło znamiona fałszu. Doprowadziło to do powstania nauki zajmującej się krytyczną oceną hadisów, która wypracowała kryteria prawdziwości. Teksty prawdziwe musiały być poświadczone przez szereg przekazicieli. Tradycja muzułmańska wyróżnia sześć zbiorów hadisów, spełniających warunki autentycznego przesłania. Ich nazwy pochodzą od autorów: al-Buchar (†870), Muslim (†875), Abu Dawud (†888), At-Tirmizi (†892), Ibn Madża (†896) oraz An-Nasa’i (†915). Największym

⁵⁴ Koran. <<https://pl.wikipedia.org/wiki/Koran>> [dostęp: 9 października 2016].

⁵⁵ S. ADAMEC, W. LUDWIG. *Historical Dictionary of Islam*. Lanham – Maryland – Toronto – Plymouth 2009 pp. 276-277.

⁵⁶ Jan Tarak Murza Buczacki, *podlaski Tatar*. <http://www.planetaislam.com/koran_buczacki_up.html> [dostęp: 9 października 2016].

⁵⁷ K. KOŚCIELNIAK. *Sunna, hadisy i tradycjonaliści*. Kraków 2006.

autorytetem cieszą się dwa pierwsze zbiory. Niemniej jednak wszystkie są uważane za sahih (autentyczne)⁵⁸.

Kijas (rozumowanie przez analogię) – arab. słowo: *qiyas* = analogia. Kijas – zasada analogicznego rozumowania. Jeśli jakiś przypadek nie został uwzględniony w Koranie i sunnie, to punktem wyjścia staje się podobna sytuacja, którą można porównać do opisanej w jednym z dwóch źródeł. Na przykład w islamie powstał zakaz używania narkotyków przez analogię do zakazu picia wina⁵⁹.

Idźma – znaczy po arabsku konsensus, zgodę. Punktem wyjścia dla koncepcji idźmy jest założenie, że ludzie pobożni nie mogą wydawać sądów niezgodnych z wolą Bożą. Potwierdza to hadis: „Mój naród nigdy nie zgodzi się na odstępstwo”. Za czasów Mahometa idźma oznaczała zgodę całej wspólnoty muzułmańskiej (ummy), później została ograniczona do jedynomyślności uczonych, najczęściej danej szkoły prawnej. W szkole malikickiej odnosi się ona jedynie do jedynomyślności uczonych z Medyny. Idźma nie jest uznawana przez szytów, w ograniczonym zakresie stosują ją wahabici⁶⁰.

e. Szkoły prawne islamu sunnickiego

Szkoła hanaficka – jest najbardziej wpływową szkołą prawną. Powstała w Iraku. Za jej twórcę uważa się Abu Hanifę (699/700-767). Niegdyś funkcjonowała na dworach Abbasydów, Seldżuków, Osmanów, współcześnie w wielu krajach muzułmańskich. Odnacza się tolerancją, także wobec innych religii, cechuje ją racjonalizm w stosowaniu prawa. Opiera się przede wszystkim na Koranie, w niewielkim stopniu na sunnie; idźma jest uznawana tylko wtedy, gdy pochodzi od godnych zaufania uczonych. Respektuje prawa podbitych⁶¹.

Szkoła malikicka – jest szkołą tradycjonalistyczną, bardzo rygorystyczną. Została założona przez Malika Ibn Anasa (708/716-795). Rozwinęła się w Afryce Północnej, w arabskiej Hiszpanii. Obecnie funkcjonuje w Afryce Północnej, w północnej części Egiptu, Kuwejcie, Nigerii i Bahrajnie. Za źródła prawa uznaje Koran i sunnę, do której włączyła prawo przedmuzułmańskie. Stosuje zasadę *istislahu* (dobro wspólne przed dobrem jednostki). Kijas nie jest stosowany⁶².

⁵⁸ *Autentyczność sunny*. <<https://religia.wiara.pl/doc/472214.Zrodla-islam-Sunna>> [dostęp: 10 października 2016].

⁵⁹ *Kijas – analogia*. <https://www.google.pl?gws_rd=ssl#q=kijas> [dostęp: 10 października 2016].

⁶⁰ *Idźma*. <<http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/idzma;3913909.html>> [dostęp: 11 października 2016].

⁶¹ *Szkoła hanaficka*. <http://encyklopedia://wikipedia.org/wiki/hanafici;3909_878.html> [dostęp: 11 października 2016].

⁶² *Szkoła malikicka*. <<https://pl.wikipedia.org/wiki/Maliki>> [dostęp: 11 października 2016].

Szkoła szaficka – założona przez Asz-Szafi'ego (†820). Za źródła prawa uznaje Koran, sunnę, kijas i idźmę. Obowiązuje w wielu krajach Bliskiego Wschodu, Afryki i Azji⁶³.

Szkoła hanbalicka – charakteryzuje się rygoryzmem prawnym i surowością kar. Założył ją Ahmad Ibn Hanbal (780-855). Źródłem prawa jest przede wszystkim Koran i niektóre fragmenty sunny. Odrzuca kijas i idźmę, chcąc w ten sposób przywrócić pierwotną czystość religii i prawa. Szkoła ta obowiązuje w Arabii Saudyjskiej i Zjednoczonych Emiratach Arabskich⁶⁴.

Szkoła dżafarycka – szkoła prawna szyizmu. W szyizmie dominuje tylko jedna szkoła prawna, dżafarycka – stworzona przez imamitów, ugrupowanie religijne uznające 12 imamów. Jednakże za właściwego założyciela uważa się Dżafara as-Sadika, szóstego imama szyickiego (699/703-765). Źródłem prawa są chabary – relacje z życia 12 imamów (odpowiednik sunny w sunnizmie). Szkoła ta obejmuje swoim zasięgiem Iran i szyicką część Iraku⁶⁵.

f. Szariat dziś

Większość krajów Bliskiego Wschodu oraz północnej Afryki utrzymuje podwójny system sądownictwa: świecki i religijny. Sądy religijne zajmują się wyłącznie sprawami małżeństw i dziedziczenia. W Arabii Saudyjskiej oraz Iranie sądy religijne sprawują absolutną władzę nad wszystkimi dziedzinami życia. Szariat jest stosowany również w Sudanie, Libii, a ostatnio w Nigerii⁶⁶. Aplikacja prawa koranicznego budzi odrazę w społeczeństwach zachodnich, zwłaszcza wtedy, gdy skazuje się wiarołomne kobiety na ukamienowanie, a złodziejom pojmanym na kradzieży obcina się ręce (Arabia Saudyjska). Nietolerancją wykazywali się afgańscy Talibowie⁶⁷. Zakazywali oni sportu oraz muzyki i telewizji, zaś kobietom odmawiano pomocy medycznej udzielanej przez mężczyzn lekarzy czy też pracy poza domem. Nastąpiło zderzenie cywilizacyjne: z jednej strony zachodnia kultura wolności jednostki, z drugiej strony zniewolenie tejże jednostki przez szariat. Świat muzułmański

⁶³ Szkoła szaficka. <http://www.islam.fora.pl/szkola_szaficka,124> [dostęp: 11 października 2016].

⁶⁴ Szkoła han balicka. <<https://pl.wikipedia.org/wiki/Hanbalici>> [dostęp: 11 października 2016].

⁶⁵ Szkoła dżafarycka. <<http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/dzafaryci;3896101.html>> [dostęp: 11 października 2016]

⁶⁶ Szariat dziś. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Szariat-strona_cytowana> [dostęp: 11 października 2016]

⁶⁷ Afganistan: ukamienowali kobietę za seks przedmałżeński. <<http://www.polskatimes.pl/Fakty>Świat>> [dostęp: 12 października 2016]

po zetknięciu się z cywilizacją Europy Zachodniej odpowiada fundamentalizmem religijnym i aktami terroru⁶⁸.

3. KORAN O DŽIHADZIE

Termin «dżihad» pochodzi z języka arabskiego, pierwotnie stosowany na oznaczenie dokładania starań w dojściu do jakiegoś celu, potem do wzmocnienia wiary oraz islamu. W europejskiej świadomości konotacja tego słowa odnosi się do świętej wojny. Trzeba powiedzieć, że pojęcie to istniało na Półwyspie Arabskim wśród plemion beduińskich na długo przed pojawieniem się islamu. Oznaczało ono głównie opiekę nad rodem i rodziną, walkę o przeżycie, czyli wszelką troskę o najbliższych. Wraz z pojawieniem się religii islamskiej termin ów został przeniesiony na grunt religijny i społeczny. Zrazu zakorzenił się na gruncie duchowości islamskiej i w mistic. Jego zasadniczą treścią była walka z pokusami, z samym sobą – niejako wojna osobista, oraz dbanie o wspólnotę wiernych. Takie pojmowanie poruszanego problemu nazwano wielkim dżihadem. Z czasem doszedł mniejszy dżihad. Oznacza on walkę z najeźdźcą, z którym wspólnota muzułmańska winna toczyć bój w imię obrony własnego terytorium i wiary bądź w imię poszerzenia świata muzułmańskiego za pomocą siłowego nawracania niewiernych. Zatem dżihad – jako kital, czyli walka zbrojna – na ogół ma charakter obronny lub ofensywny. Do zbrojnego dżihadu może wezwać (a nie ogłosić) przywódca społeczności muzułmańskiej. Akt ten nosi znamiona wysiłku zbiorowego. Należy zaznaczyć, iż koncepcja dżihadu nie była skodyfikowana za czasów proroka Mahometa. Formowała się ona na przestrzeni wieków, pociągając za sobą różne interpretacje. Tylko jeden odłam islamu, charydżyzm, wymagał od swoich wyznawców bezwzględnego przestrzegania mniejszego dżihadu, czyli zbrojnej walki z innowiercami. Ten nakaz potraktowano jako szósty filar wiary. Niewątpliwie od samego zarania islamu, czy to w czasach Mahometa, czy to bezpośrednio po jego śmierci, dżihad rozumiano jako walkę zbrojną. Prorok na drodze wojennej zjednoczył Arabów wokół siebie i swoich idei. Muzułmańscy wojownicy ruszyli potem na podbój Cesarstwa Bizantyjskiego, Persji, Afryki Północnej, Półwyspu Iberyjskiego, Bliskiego Wschodu i znacznej części Azji Środkowej⁶⁹.

Kto by chciał wszakże interpretować dżihad jako wojnę obronną albo jako indywidualny wysiłek moralny, ten przeczy wypowiedziom Koranu i ortodoksyjnej doktrynie sunnickiej. Jeśli muzułmanin optuje za pokojową wersją dżihadu dla jakichś powodów, nie jest muzułmaninem. Ponieważ Koran wyraźnie stoi na

⁶⁸ KHIDAYER, *Arabski świat* s. 216-218.

⁶⁹ *Dżihad*. <<https://pl.wikipedia.org/wiki/Dzihad>>.

gruncie *sacri belli*. Allah dał rozkaz do „misji miecza”, on jej towarzyszy i prowadzi do zwycięstwa⁷⁰. Oto niektóre przykłady dżihadu wojowniczego:

Przepisana wam jest walka,
choć jest wam nienawistna.
Być może, czujecie wstręt do jakiejś rzeczy,
choć jest dla was dobra (2:216).

I bądźcie gorliwi w walce za sprawę Allaha
gorliwością, na jaką On zasługuje!
On was wybrał (22:78).

Muzułmanina, który nie walczy, ani nie zbroi wojowników, Allah dotknie nieszczęściem w dniu ostatecznym (hadis według Ibn Madża).

To nie wy ich zabijaliście,
lecz Allah ich zabijał.
To nie ty rzuciłeś, lecz to Allah rzucił (8:17).

A kiedy miną święte miesiące,
wtedy zabijajcie bałwochwalców,
tam gdzie ich znajdziecie;
chwytajcie ich, oblegajcie
i przygotowujcie dla nich wszelkie zasadzki! (9:5).

O Proroku!
Walcz przeciwko niewiernym
i przeciwko obłudnikom
i bądź dla nich surowy! (99:73).

Kiedy więc spotkacie tych, którzy nie wierzą,
to uderzcie ich mieczem po szyi [...] (47:4).

Prorok zapewnia, iż muzułmanie walczący z nie-muzułmanami, chociażby ponieśli śmierć w boju, otrzymają nagrodę:

Niechże walczą na drodze Allaha ci,
którzy za życie tego świata
kupują życie ostateczne!
A kto walczy na drodze Allaha
i zostanie zabity albo zwycięży,
otrzyma od Nas nagrodę ogromną (4:74).

⁷⁰ *Rozumienie islamu*. <<http://religie.wiara.pl>>Co wiemy o islamie?>.

Zwycięzcom przysługują łupy. Muzułmanin poległy w świętej wojnie jest uznawany za męczennika i otrzymuje nagrodę w raju:

Z pewnością, jeśli zostaniecie zabici
na drodze Boga
albo jeśli umrzecie...
to przecież przebaczenie od Boga
i miłosierdzie.
I na pewno, jeśli pomrzecie
albo jeśli zostaniecie zabici,
to ku Bogu zostaniecie zebrani! (3:157-158).

Na dodatek wraz ze wszystkimi zmysłowymi rozkoszami w raju muzulmanin nie dozna smutku. Poślubi tam rajskie dziewice:

A tych, którzy uwierzyli i czynili dobro;
wprowadzimy do Ogrodów;
gdzie w dole płyną strumyki.
Będą oni tam przebywać na wieki,
Nieśmiertelni (4:157).

Będą tam mieli małżonki bez skazy.
I wprowadzimy ich do cienia cienistego (4:158).

Ponadto poległy za świętą wiarę – muzulmanin – będzie mógł wstawiać się w raju za 70 osobami ze swojej rodziny (hadis według Ibn Madża).

Ale przecież występują wersy pokojowe. Co z nimi zrobić⁷¹? Należy zaznaczyć, iż wersy pokojowe pochodzą z wczesnej działalności Proroka w Mekce, kiedy jego grono zwolenników nie było liczne i dopiero rodziło się nowe wyznanie. Wówczas pojednawczo, nawet tolerancyjnie, odnoszono się do ludów Księgi:

O ludu Księgi!
Dochodźcie do słowa jednakowego dla was i dla nas:
abyśmy nie czcili nikogo innego, jak tylko Boga
abyśmy nie dodawali Jemu niczego za współtowarzyszy
i aby jedni z nas nie brali sobie innych
jako panów, poza Bogiem (3:64).

⁷¹ *Dżihad pokojowy*. <<http://www.katolickie.media.pl>>Publikacje>Materiałnadeslane> [dostęp: 3 października 2016]. Trzeba powiedzieć, iż pokojowe wersy Koranu dotyczące dżihadu wprowadzają zamęt myślowy u nie-muzułmanów. W przywołanym materiale internetowym jest stwierdzenie: „Pseudoislamiści, podpierając się jakoby pseudofilarem dżihadu «świętej wojny» w Koranie w rzeczywistości występują przeciw Bogu-Allahowi-Miłosiernemu i Litościwemu”. Gdzie problem? Brak zastosowania abrogacji. Między innymi Sura 9:5 znosi pokojowe wersy na rzecz dżihadu zbrojnego, gdyż ta wypowiedź jest późniejsza w stosunku do wypowiedzi mekkańskich z początków działalności proroczej Mahometa.

W innym miejscu Koran mówi:

I nie sprzeczcąjcie się z ludem Księgi
 Inaczej, jak w sposób uprzejmy
 – z wyjątkiem tych spośród nich,
 którzy są niesprawiedliwi –
 i mówcie:
 «Uwierzyliśmy w to, co nam zostało zesłane,
 I w to, co wam zostało zesłane.
 Nasz Bóg i wasz Bóg jest jeden
 I my jesteśmy Mu całkowicie poddani» (29:46).

I bądźcie gorliwi w walce za sprawę Boga
 gorliwością, na jaką On zasługuje!
 On was wybrał
 i nie uczynił żadnej trudności w waszej religii,
 religii waszego ojca Abrahama.
 On nazwał was muzułmanami,
 niegdyś i obecnie,
 aby Posłaniec był świadkiem dla was
 i abyście wy byli świadkami dla ludzi.
 Odprawiajcie wiec modlitwę!
 Dawajcie jałmużnę!
 I trzymajcie się mocno Boga!
 On jest waszym Panem!
 Jakże to wspaniały Pan!
 Jakże to wspaniały Pomocnik! (23:78).

Wy macie waszą religię, a ja mam moją religię (109:6).

Po uchodźstwie do Medyny w 720 r. zaczyna się retoryka wojownicza Mahometa (cytaty wyżej). Tam zdobył bowiem posłuch i władzę. Oto dodatkowe przykłady koraniczne:

Zaprawdę, niewierni są dla was wrogiem jawnym (4:101).

I zwalczajcie ich, aż ustanie prześladowanie i religia będzie należeć do Allaha (2:193).

Dalej Koran powiada:

Zapłatą dla tych, którzy zwalczają Allacha i Jego Posłańca i starają się szerzyć zepsucie na ziemi będzie tylko to, iż będą zabici lub ukrzyżowani albo też obecninie im się rękę i nogę naprzemianległe, albo też zostaną wypędzeni z kraju. Oni doznają hańby na tym świecie i kary bolesnej w życiu ostatecznym (5:33).

Wszystkie wersy Koranu, które nawołują do wybaczenia niewiernym, zawierania z nimi przyjaźni albo powstrzymania się od szkodenia im, są zniesione

przez wers miecza⁷², tj. 9:5⁷³, cytowany wyżej. Według islamskiej nauki świat jest podzielony na dwa «domy». W domu «pokoju» panuje islam, w domu «wojny» mieszkają nie-muzułmanie. Ten drugi musi być pokonany przez pierwszy. Dopiero wtedy nastanie pokój, gdy królestwo islamu obejmie granice Ziemi. Wszędzie będzie rozlegać się pozdrowienie: *al.-Salam alejkum*⁷⁴.

Dziś muzułmanie, bazując na niewiedzy chrześcijan (i nie tylko), próbują bezkrwawo zdobyć kraje zachodnie. Dzietność muzułmańskich rodzin ma w pierwszym rzędzie przybliżyć ich do z tego celu. Lecz nie brakuje innych środków, jak wprowadzanie lekcji Koranu do szkół państwowych, budowanie meczetów, które stają się „drogą do Allacha”, infiltracja partii politycznych, zakładanie własnych partii, przedsięwzięcia dialogowe, święta ekumeniczne, zdobywanie wpływowych pozycji gospodarczych i społecznych⁷⁵. Nierzadko wymienionym poczynaniom przychodzą z pomocą odrealnieni politycy i ludzie Kościoła. Według informacji służb wywiadowczych Niemiec gotowi do przemocy muzułmanie mogą być zaktywizowani przez agitatorów w każdej chwili; wtedy dobiorą sobie stosowne wersy Koranu⁷⁶.

Warto cofnąć się do islamu, ale w aspekcie historycznym, do jego początków, by dostrzec wojowniczy charakter mahometanizmu. Jak wiadomo, islam tworzył się w atmosferze wojen i rozpowszechnił się dzięki wojnie. Pierwsi muzułmanie wojowali najpierw ze swymi rodakami i żydami w Arabii, a następnie z krajami chrześcijańskimi (Syria, Egipt, Bizancjum itd.)⁷⁷. Dzięki militarnym wyprawom islam stał się religią światową⁷⁸. Używanie przemocy okazało się skuteczną metodą, umożliwiającą podtrzymywanie rosnącego imperium w całości. Nie brakowało wszakże bratobójczych zmaganiań o władzę. W pierwszych 25 latach imperium najwyższy urząd sprawowało czterech kalifów, przy czym trzech z nich zostało zamordowanych przez oponentów. Córka Mahometa, Fatima, a także jego

⁷² Djalaladdin as Suynti, al.-Itqan fihlum al.-Qur'an, I-II, Kairo o.J.

⁷³ Przy egzegezie Koranu ma zastosowanie pojęcie abrogacji. Polega ono na tym, że wersy późniejsze znoszą wcześniejsze, gdy dotyczą tych samych kwestii i mają uzasadnienie koraniczne. Por. *Pokój czy dżihad? Zasada abrogacji*. J. BADAWI. *Jihad. A Call to Humanity*. <<http://www.islami-coforumeurope.com>> [dostęp: 16 maja 2007].

⁷⁴ A. MERTENSACKER. *Islam von A bis Z. Ein Kurzlexikon*. Lippstadt 2008; <<http://toczytaelita.nowyekran.pl/ost/13936.zdobycz-terytorialne-islam>> [dostęp: 17 października 2016].

⁷⁵ *Nowym burmistrzem Londynu został muzułmanin*. <<https://ndie.pl>> [dostęp: 18 października 2016].

⁷⁶ *Koran i nienawiść*. <<http://www.fronda.pl/.../koran-i-nienawisc-cytaty-ktore-mowia-o-islamie-wszystko,57589.h>> [dostęp: 20 października 2016].

⁷⁷ Zob. H. KENNEDY. *Wielkie arabskie podboje. Jak ekspansja islamu zmieniła świat*. Warszawa 2011.

⁷⁸ K. KOŚCIELNIAK. *Dżihad – święta wojna w islamie*. Kraków 2001; <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/I/IR/dzihad_swwojna_01.htm> [dostęp: 23 października 2016].

zaadoptowany syn, Ali, utracili życie po śmierci ojca⁷⁹. Podbitym ludom dawano dwie opcje do wyboru: konwersja lub płacenie daniny (dżizja) nowym władcom muzułmańskim. Tym, którzy zdecydowali się pozostać przy swojej religii, imputowano nazwę «dhimmi», czyli «winni», bo nie przyjęli islamu, zarazem byli „chronieni”, gdyż daniną wykupywali własne życie. Często przejście na islam było wyborem pragmatycznym w celu uniknięcia statusu obywateli drugiej kategorii⁸⁰. Zaledwie parę dekad od śmierci proroka muzułmanie toczyli dżihad przeciw chrześcijanom, hindusom, żydom, zoroastrianom i buddystom. W ciągu kilku wieków siły islamu torowały sobie drogę mieczem poprzez Syrię, Afrykę Północną aż do Hiszpanii. Miliony chrześcijan, zwłaszcza mieszkających na wybrzeżu Morza Śródziemnego, padło ofiarą niewolnictwa z rąk muzułmanów. Liczba czarnych Afrykanów sprzedanych do Ameryki jest o 50% niższa od niewolnictwa islamskiego. Arabskie szlaki niewolników pozostały otwarte przez około 1300 lat; z czasem zamknięto je wskutek międzynarodowej presji. Obecnie tragedia niewolnictwa, przy bierności rządów i milczeniu mediów, wciąż trwa w Sudanie i Mauretanii⁸¹. Islam nigdy nie przeprosił za swoje zbrodnie, do dziś inspirowane terror w imieniu Boga⁸².

PODSUMOWANIE

Islam jest religią wojny, ponieważ wersy wojownicze Koranu mają pierwszeństwo przed wersami pokojowymi (zasada abrogacji). Ten fakt potwierdzają: Koran, historia, praktyka dzisiejsza. Opowiadanie się za islamem jako religią pokoju jest mistyfikacją i pozostaje w niezgodzie ze Świętą Księgą muzułmanów, niemniej jednak służy za płaszczyznę do dialogu ekumenicznego. Pacyfizm islamski uzależniony jest od postawy duchownych, statusu ekonomicznego i liczebności danej gminy (ummy) oraz wpływu radykałów. Jeśli na czele ummy stoi fanatyk religijny, zaś wspólnota jest silna, nadto zinfiltrowana przez dżihadystów, dochodzi nierzadko do krwawego terroru.

Problemy interpretacyjne w teologii islamskiej nastęrcza fakt, że ta religia ma cztery szkoły szariatu, a więc prawa koranicznego, którego przepisy regulują

⁷⁹ *Mahomet i jego dzieci*. <<https://pl.wikipedia/wiki/Mahomet>> [dostęp: 24 października 2016].

⁸⁰ Koran 9:29; ANVA M. EMON. *Religious Pluralism and Islamic Law: Dhimmis and Others in the Empire of Law*. Oxford 1966 s. 99-109.

⁸¹ W Sudanie bojownicy z Boko Haram porwali w 2014 r. ze szkoły 200 licealistek. Ślad po nich zaginął. Dopiero po kilku latach od uprowadzenia udało się wyrwać niektóre dziewczęta z rąk terrorystów. Zob. *Boko Haram: Wydaliśmy za mąż porwane licealistki*. <<http://wiadomosci.gazeta.pl>>Wiadomosci>Wiadomosci dnia> [dostęp: 24 października 2016].

⁸² *Islamskie mity: Islam to religia pokoju*. <<https://ndie.pl>>Analizy> [dostęp: 24 października 2016].

nie tylko sprawy religijne, ale i świeckie. W Kościele katolickim jest Urząd Nauczycielski, czuwający nad czystością doktryny. Tu nie występuje taka instytucja. Zatem w danej kwestii pojawiają się różne rozstrzygnięcia doktrynalne, uzależnione od danej szkoły prawniczej. W propagowaniu islamu można spotkać się również z manipulacją, z sięganiem po wygodne cytaty w Koranie.

Rodzą się pytania: Co z tolerancją i współistnieniem różnych religii? Co z dialogiem ekumenicznym między muzułmanami i chrześcijanami? Dialog należy prowadzić na zdrowych zasadach, z zachowaniem własnej tożsamości; stawiać na rzeczy dobre, konstruktywne, służące wszystkim wspólnotom, bez względu na wyznanie. Wśród wyznawców Allacha znajdą się również ludzie myślący, rozważni i pragnący spokoju i pokoju, mimo różnic religijnych. Nie wystarczy dziś patrole policyjne, zasieki i obozy dla uchodźców, trzeba odnowy oblicza chrześcijaństwa, aby móc dialogować z islamem i czuć się bezpieczniej w wielokulturowej Europie. Z kolei wyznawców islamu czeka długi proces adaptacyjny do zmieniającego się zawrotnie współczesnego świata. Dezintegrację pogłębia fakt, iż muzułmanów, przede wszystkim z wyjątkiem religii i języka arabskiego, dzieli szereg różnic cywilizacyjnych, gospodarczych i politycznych.

ISLAM – RELIGION OF WAR OR PEACE?

S u m m a r y

The article consists of the following parts: Introduction, Arab civilization and Islam, Sharia-Muslim law, Quran of jihad, Conclusion. The author asked himself: Islam is a religion of war or peace? He has given the answer: Islam is a religion of war – confirm this fact: Quran, history and practice. Verses peace subside verses war. Here stands the principle of abrogation. The Christian world and the Muslim must find anyway *modus Vivendi*.

Słowa kluczowe: islam, Koran, prawo koraniczne, muzułmanie, cywilizacja arabska, teologia wojny, teologia pokoju.

Key words: Islam, the Koran, Koranic law, Muslims, arabic civilization, theology of war, theology of peace.